

กลยุทธ์การใช้ศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย
Strategies for using the potential of the elderly to develop
local communities in Chiang Rai Province.

เฉลิมศรี เหล่าสุนทร,
วรรณะ รัตนพงษ์, จันจิรา วิชัย, นาวัน พรหมใจสา*
Chalerm Sri Laosunthara
Wanna Rattanapong, Janjira Wichai, Nawin Promchaisa
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Chiang Rai Rajabhat University
Email : chalerm sri lawyer@gmail.com

Received : March 30, 2019
Revised : May 2, 2019
Accepted : May 11, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ๒) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ศักยภาพของผู้สูงอายุ ๓) เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงรายและศึกษากลยุทธ์การใช้ศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและเชิงคุณภาพ (Path Analysis and Causative and Qualitative Relation) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงรายและผู้เกษียณอายุทั้งที่ทำงานในภาคเอกชน และทำงานในภาครัฐบาลที่ได้รับการยอมรับในชุมชนและในระดับประเทศ จำนวน ๔๐๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพผู้สูงอายุ คือ ด้านสังคม รองลงมา คือ ด้านเศรษฐกิจ, ปัจจัยส่วนบุคคล, ด้านแรงจูงใจ, ด้านทัศนคติ และ ด้านเครือข่าย ตามลำดับ

คำสำคัญ: กลยุทธ์, ศักยภาพผู้สูงอายุ, พัฒนาชุมชนท้องถิ่น

* ดร.วรรณะ รัตนพงษ์ Dr.Wanna Rattanapong, รศ.ดร.จันจิรา วิชัย Assoc.Prof.Dr.Janjira Wichai, ผศ.ดร.นาวัน พรหมใจสา Assist.Prof.Dr.Nawin Promchaisa

Abstract

This research focused on studying the potentials of the elderly with the purposes to study the potentials of the elderly for the development of the local communities in Chiang Rai province and to study some factors influencing the use of the potentials of the elderly for the development of the local communities in Chiang Rai province and study the Strategies for using the potential of the elderly to develop local communities in Chiang Rai Province. It was a qualitative research. The analysis used were Path Analysis and Causative and Qualitative Relation. The data collection was done on 400 people consisting of some elderly in Chiang Rai province, some nationally and locally well-accepted retired private and government officers through 2 kinds of tool : an in-dept interview, a participating observation and a focus group. The results showed that the factor influencing the potential of the elderly the most could be Society, the next one being Economics, the next one being Personality, the next on being Motivation, the next one being Attitudes and the last one being Networks consecutively.

Keyword: strategies, the potentials of the elderly, the development of the local communities

บทนำ

ปัจจุบันผู้สูงอายุมีการขยายจำนวนเพิ่มสูงขึ้นทั่วทุกประเทศทั่วโลก ดังจะเห็นได้จากที่องค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) ได้คาดการณ์ว่า ผู้สูงอายุ (Older person) ในช่วง ค.ศ. ๒๐๐๑-๒๑๐๐ เป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ โลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุซึ่งแต่ละประเทศจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศ เช่น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางด้านการศึกษา อาหารและโภชนาการในทวีปเอเชียก็จะมีมากกว่าประเทศในยุโรปหรืออเมริกา และจากรายงานขององค์การสหประชาชาติ (UN)^๑ “Department of Economic and Social Affairs Population Division: World Population Prospects The 2015 Revision” ได้รายงานไว้ในอัตราการเจริญเติบโตของประชากรผู้สูงอายุ คือการเพิ่มขึ้นของประชากร ในอัตราการพึ่งพาของแต่ละคนในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังจะเห็นว่าในกลุ่มประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขง ที่ประกอบไปด้วย ไทย

^๑ United Nations Population Fund. 2015. **An Ageing World**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.unfpa.org/ageing>. [๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒].

ลาว กัมพูชา เขมร พม่า จีนตอนใต้ เวียดนามทั้ง ๖ ประเทศ มีอัตราการพึ่งพิงที่มีอัตราเพิ่มสูงขึ้น ๐.๔๐-๐.๖๐ โดยประเทศไทยก็มีอัตราการพึ่งพิงที่ ๐.๔๔ ในปี ๒๐๑๕ และมีอัตราการพึ่งพิงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังจะเห็นว่าในปี ๒๐๓๕ ประเทศไทยคาดการณ์ว่าจะมีอัตราการพึ่งพิงที่ ๐.๖๐ ซึ่งจะสูงที่สุดในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงทั้ง ๖ ประเทศ

จากสภาพของสังคมผู้สูงอายุของจังหวัดเชียงรายพบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุที่ยังต้องทำงานหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว จำนวน ๘๔,๓๐๘ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๒.๓ ของผู้สูงอายุทั้งจังหวัด ในปี ๒๕๕๖ ซึ่งลดลงเป็นร้อยละ ๔๗.๘ ในปี ๒๕๕๗ และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นร้อยละ ๔๙.๙ ในปี ๒๕๕๙ ซึ่งการที่ผู้สูงอายุไม่สามารถเกษียณอายุตนเองได้และยังต้องทำงานต่อไปเพื่อหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวนั้น อาจเนื่องมาจาก ปัญหาความมั่นคงด้านรายได้ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจากอายุที่ยืนนานขึ้น ทำให้เงินออมไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ในขณะที่การพึ่งพิงจากบุตรหลานมีน้อยลง ในระยะยาวนั้น จังหวัดเชียงรายได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตามแผนพัฒนาจังหวัดเชียงราย ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพชีวิตเพื่อให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข ซึ่งมีกลยุทธ์เน้นให้พัฒนา คุณภาพชีวิตประชากรผู้สูงอายุ และสร้างระบบภูมิคุ้มกันของสถาบันครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยมีแผนปฏิบัติงานที่ช่วยแก้ไขปัญหาของผู้สูงอายุที่ยังต้องทำงานหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว โดยมุ่งเน้นสร้างหลักประกันด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล สนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว สร้างหลักประกันรายได้และส่งเสริมการออมเพื่อวัยหลังเกษียณอายุ และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบครอบครัวและชุมชน^๒

จากสภาวะการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมโลกของผู้สูงอายุทำให้เกิดภาวะการบีบเค้นการดำรงชีพของผู้สูงอายุให้เกิดกระบวนการเพื่อความอยู่รอด ในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งสังคม การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรม จึงทำให้ผู้วิจัยศึกษาถึงบริบทปัจจัยในการใช้ศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย เพื่อให้เกิดความสุขแก่ผู้สูงอายุ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมผู้สูงอายุได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย
๒. เพื่อจัดทำโมเดลกลยุทธ์การใช้ศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย

^๒ Chiang Rai Provincial Statistical Office. 2017. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://chiangrai.nso.go.th>. [๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒]

ประโยชน์ของการวิจัย

๑. ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย
๒. ทราบถึงปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดกลยุทธ์และทำให้ผู้สูงอายุเกิดแรงผลักดันให้ใช้ศักยภาพเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงรายและทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน
๓. ได้รูปแบบศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงรายไปถ่ายทอดสู่ผู้สูงอายุต่างถิ่นทั่วประเทศไทย

อุปกรณ์และวิธีการ

ขอบเขตด้านประชากร

งานวิจัยนี้มีประชากร คือ ผู้สูงอายุและบุคคลที่เป็นตัวแทนกลุ่มอาชีพในจังหวัดเชียงราย จากพื้นที่ ๑๘ อำเภอในจังหวัดเชียงราย และกลุ่มผู้สูงอายุที่เกษียณอายุจากทั้งภาครัฐและเอกชนที่ได้รับการยอมรับในชุมชนและในประเทศ จำนวน ๔๐๐ คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ Yamane^๑ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ ความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ ๕ และเลือกกลุ่ม ตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้ดุลพินิจของผู้วิจัยเอง เลือกผู้สูงอายุที่ยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์การใช้ศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย มีการศึกษาเฉพาะผู้สูงอายุกลุ่มที่ติดสังคมเท่านั้น จะไม่ศึกษาผู้สูงอายุที่ติดเตียงและผู้สูงอายุที่ติดบ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม โดยใช้เวลารวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๕๙ ถึง สิงหาคม ๒๕๖๑

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่องนี้มีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ จึงได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

- ๑) ใช้ค่าความถี่ร้อยละ
- ๒) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

^๑ Yamane, T., *Statistics: An Introductory Analysis*, (Harper & Row, New York, 1976), p 289.

๓) การสังเคราะห์ตัวแปรโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) และวิเคราะห์เส้นทาง ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรโดยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)^๔ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ดังนี้

๑) นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งหมดที่รวบรวมไว้มาจัดระบบตามขอบเขตด้านเนื้อหา

๒) ถอดความที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยสรุปสาระสำคัญแยกตามประเด็นต่าง ๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในขอบเขตด้านเนื้อหา

๓) นำข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกในระหว่างการสัมภาษณ์ มาสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา

๔) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในภาพรวม รวมทั้งกำหนดตามขอบเขตของเนื้อหา

๕) นำข้อมูลที่ตรวจสอบและจัดหมวดหมู่แล้วทั้งหมดมาศึกษาวิเคราะห์ โดยกำหนดประเด็นตามขอบเขตของเนื้อหา

ผลการศึกษา

๑. บริบทสถานภาพทั่วไปของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย

จากการศึกษาบริบทของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงรายพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย ๖๐-๖๕ ปี และผู้สูงอายุส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยมีสถานภาพสมรส และส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบอาชีพทำสวน ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมกิจกรรมขององค์กร ชุมชน กลุ่มต่าง ๆ และพบว่า แหล่งผู้ช่วยทางการเงินของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ คือ บุตร จำนวน ๒๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕ รองลงมา คือ คู่สมรส จำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐ และบำนาญ จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐ ตามลำดับ

จากการวิจัยพบว่า การประกันสุขภาพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้บัตรทอง และผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีการทำประกันชีวิต ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุสามารถจ่ายและจัดการกับค่ารักษาพยาบาล กรณีที่เป็นค่าใช้จ่ายมากกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ของตนเองไม่ได้และส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีการรับคำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผนเรื่องการเงิน สำหรับการดูแลตัวท่านเองระยะยาวได้ส่วนใหญ่ ผู้สูงอายุมีความกังวลเรื่องการเงิน จึงทำให้ผู้สูงอายุบางส่วนมีการออมเงินอยู่ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการออมเงินกับธนาคารกรุงไทยมากที่สุดและผู้สูงอายุส่วนใหญ่หลังอายุ ๖๐ ปี ได้มีการออมทรัพย์เฉลี่ยเดือนละ ๑,๐๐๐-๕,๐๐๐ บาท ผู้สูงอายุ

^๔ Prasitratasat, S. 2004, **Project evaluation: principles and applications**, Bangkok: Fueng Fah Printing Company Limited, 11 November, 2018.

ส่วนใหญ่มีรายจ่ายส่วนใหญ่มาจาก ค่ากับข้าว ส่วนรายได้ของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้มาจาก เงินกองทุนผู้สูงอายุ และจากการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ไม่มีการลงทุน แต่ถ้าจะลงทุน จะลงทุนกับกลุ่มเกษตร จากการวิจัยยังพบว่า ผู้สูงอายุทั้งหมด ไม่มีงานอดิเรก และผู้สูงอายุส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งในชุมชน โดยส่วนใหญ่ มีตำแหน่งประธานชุมชน ผู้ดูแลหลักของผู้สูงอายุ คือ คู่สมรส และผู้ดูแลหลักของผู้สูงอายุไม่ทำงาน และพบว่า ผู้สูงอายุทั้งหมด มีความกังวลเรื่องการเงิน และทั้งผู้สูงอายุและบุคคลอื่นร่วมกันเป็นผู้ดูแลบ้าน ผู้สูงอายุและเพื่อนมี โอกาสพบปะสังสรรค์กัน และผู้สูงอายุทั้งหมด สามารถเดินทางและพึ่งพาตนเองได้

๒. ปัจจัยที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย

จากการวิจัย พบว่าผู้สูงอายุทั้งหมด ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ กับคนวัยเดียวกัน และผู้สูงอายุทั้งหมด มีบุคคลที่ช่วยเหลือเกื้อหนุนด้านจิตใจ เมื่อผู้สูงอายุต้องการ มีบุคคลที่สามารถพูดคุยด้วยเมื่อเกิดความกังวลใจ และมีบุคคลมาเยี่ยมเมื่อเวลาเจ็บป่วย การวิจัยยังพบว่า ผู้สูงอายุทั้งหมด มีความถี่ของการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา มีการวางแผนก่อนเกษียณ และมีการจัดการชีวิตให้มีคุณค่า

ภาพที่ ๑ : กิจกรรมการเสริมสร้างภูมิปัญญาสำนึกร่วมกันโดยสภาหอเมืองล้านนาจังหวัดเชียงราย

จากการวิจัย พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ไม่มีใบอนุญาตเฉพาะทาง (Licent) หลังการเกษียณและได้ทำงานเพื่อสังคม งานจิตอาสา งานบริหารเพื่อผู้อื่นแต่มีคนที่ให้คำปรึกษาในเรื่องของการเป็นผู้สูงอายุหรือการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจ หรือฮอร์โมนร่างกาย จากการวิจัยยังพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่กลัวตายหรือกังวลในสุขภาพร่างกายตนเอง

ปัจจัยด้านทัศนคติ (Attitude) ด้านแรงจูงใจ (Motivation) และเครือข่าย (Network) ของกลุ่มผู้สูงอายุใน จังหวัดเชียงราย มีรายละเอียดดังนี้

ผู้สูงอายุมีเพื่อนเป็นส่วนสนับสนุนในการเตรียมความพร้อมด้านการพัฒนาร่างกายและจิตใจหลังอายุ ๖๐ ปี และมีความรู้สึกแข็งแรงอยู่ มากกว่าที่จะหยุดทำงานและอยู่กับบ้านเพียงอย่างเดียวและมีการสร้างเครือข่ายการติดต่อสื่อสารเป็นกลุ่ม

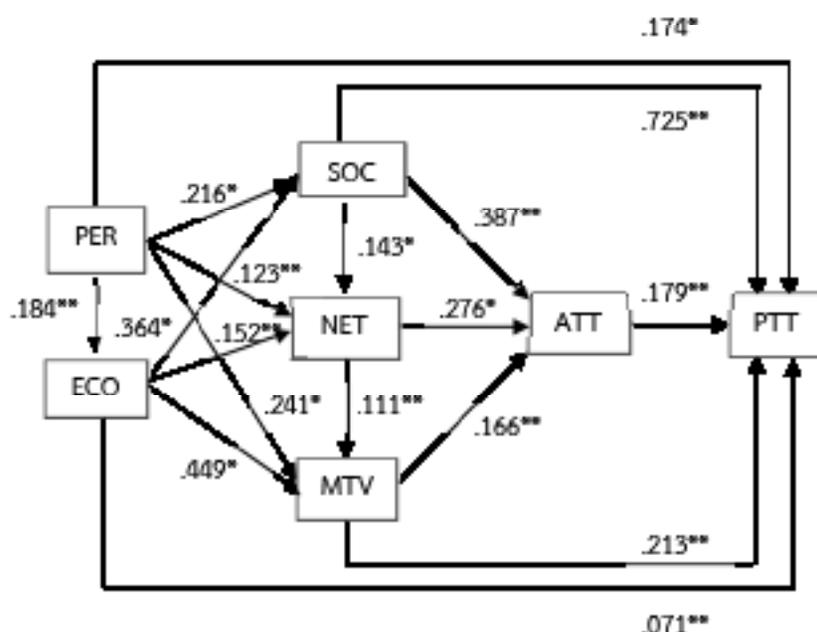

ภาพ ๓ : การประชุมหารือเกี่ยวกับเครือข่ายผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย

๓. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย

จากสมมติฐานการวิจัยของศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงรายพบว่า ปัจจัยด้านสังคม (SOC) ด้านเศรษฐกิจ (ECO) ปัจจัยส่วนบุคคล (PER) ด้านแรงจูงใจ (MTV) ด้านทัศนคติ (ATT) และด้านเครือข่าย (NET) มีอิทธิพลต่อศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ตามสมมติฐานโดยปัจจัยด้านสังคม (SOC) มีอิทธิพลทางตรงต่อศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงรายมากที่สุด (๐.๘๓๖) ตัวแปรที่มีเฉพาะอิทธิพลทางตรง ได้แก่ ด้านทัศนคติ (ATT) (๐.๑๗๙) และตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ ปัจจัย ด้านเศรษฐกิจ (ECO) (๐.๔๐๖) ด้านสังคม (SOC) (๐.๑๑๑) ปัจจัยส่วนบุคคล (PER) (๐.๑๐๗) ด้านเครือข่าย (NET) (๐.๐๗๖) และด้านแรงจูงใจ (MTV) (๐.๐๒๙) ตามลำดับ

โดยมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงรายนั้น มีปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงรายทั้งอิทธิพลทางตรง (Direct Effect: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect: IE) และอิทธิพลรวม (Total Effect: TE) มีรายละเอียดดังนี้

ภาพ ๔ : โมเดลเส้นทางความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลของศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย

ผลการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ของผู้สูงอายุ ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรการวิจัยของผู้สูงอายุ เพื่อศึกษาว่าตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาเป็นอิสระต่อกันหรือไม่ และใช้ตรวจสอบหรือทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) พิจารณาความสัมพันธ์ในรูปแบบเชิงเส้นตรง (Linear association) เท่านั้น

ตาราง ๑. ค่าสัมประสิทธิ์สัมพัทธ์ (r) ระหว่างตัวแปรการวิจัยกลยุทธ์การใช้ศักยภาพผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย

ตัวแปร	PER	ECO	SOC	NET	MTV	ATT	PTT
PER	1.000						
ECO	.924**	1.000					
SOC	.948**	.945**	1.000				
NET	.936**	.977**	.946**	1.000			
MTV	.974**	.952**	.914**	.935**	1.000		
ATT	.981**	.924**	.936**	.829**	.991**	1.000	
PTT	.925**	.906**	.965**	.978**	.909**	.916**	1.000

** - $p < .01$, $N = 400$

จากตาราง ๑ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง ๗ ตัวแปร พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ทั้งหมดมีค่าเป็นบวก แสดงถึง มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน จำนวน ๒๑ คู่ และสังเกตว่าตัวแปรทั้งหมด มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๑ ทั้ง ๒๑ คู่การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path coefficient) น้ำหนักเบต้า (Beta weight) ของตัวแปรอิสระ แต่ละตัวในแต่ละสมการโครงสร้าง

ในแต่ละสมการโครงสร้างผลการวิเคราะห์เส้นทางของรูปแบบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นนำมาสร้างรูปแบบความสัมพันธ์ตามสมมติฐาน (Over identified model) ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีเส้นทางเชื่อมระหว่างตัวแปรในทิศทางเดียวกันที่สามารถเชื่อมได้ไปสู่ตัวแปรตามที่เป็นตัวแปรภายในทุกสมการโครงสร้างซึ่งได้สมการโครงสร้าง ๖ สมการ ดังนี้

สมการโครงสร้างที่ ๑ มีด้านเศรษฐกิจ (ECO) เป็นตัวแปรตาม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากตัวแปรอิสระจำนวน ๑ เส้นทาง ได้แก่ด้านปัจจัยส่วนบุคคล (PER)

สมการโครงสร้างที่ ๒ มี ด้านสังคม (SOC) เป็นตัวแปรตาม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากตัวแปรอิสระ จำนวน ๒ เส้นทาง ได้แก่ด้านปัจจัยส่วนบุคคล (PER) และด้านเศรษฐกิจ (ECO)

สมการโครงสร้างที่ ๓ มี ด้านเครือข่าย (NET) เป็นตัวแปรตาม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากตัวแปรอิสระจำนวน ๓ เส้นทาง ได้แก่ด้านปัจจัยส่วนบุคคล (PER) ด้านเศรษฐกิจ (ECO) และ ด้านสังคม (SOC)

สมการโครงสร้างที่ ๔ มี ด้านแรงจูงใจ (MTV) เป็นตัวแปรตาม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากตัวแปรอิสระจำนวน ๒ เส้นทาง ได้แก่ด้านสังคม (SOC) และด้านเครือข่าย (NET)

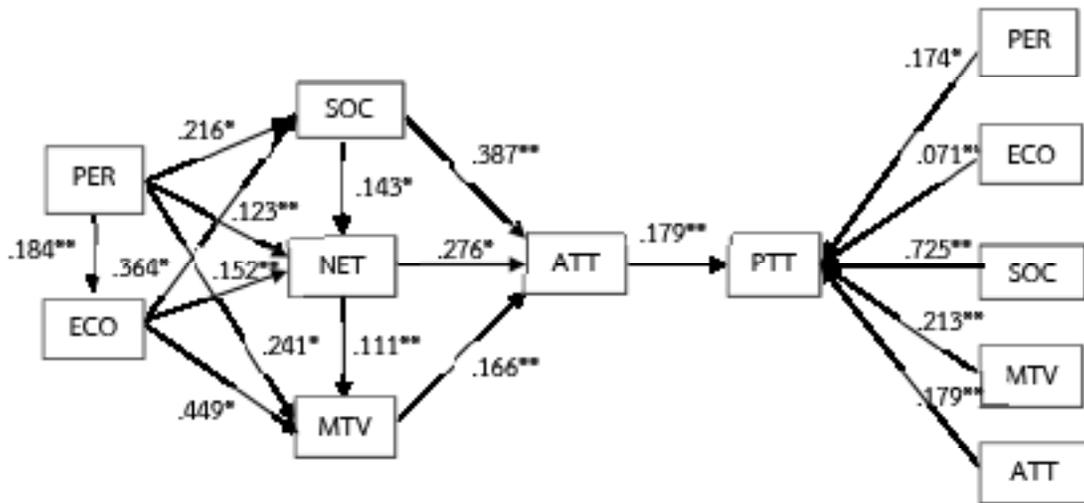
สมการโครงสร้างที่ ๕ มีด้านทัศนคติ (ATT) เป็นตัวแปรตาม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากตัวแปรอิสระจำนวน ๓ เส้นทาง ได้แก่ด้านสังคม (SOC) ด้านเครือข่าย (NET) และ ด้านแรงจูงใจ (MTV)

สมการโครงสร้างที่ ๖ มีด้านศักยภาพ (PTT) เป็นตัวแปรตาม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากตัวแปรอิสระจำนวน ๖ เส้นทาง ได้แก่ปัจจัยส่วนบุคคล (PER) ด้านเศรษฐกิจ (ECO) ด้านสังคม (SOC) ด้านเครือข่าย (NET) ด้านแรงจูงใจ (MTV) และด้านทัศนคติ (ATT)

ผลการวิจัยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย เมื่อพิจารณาอิทธิพลรวมพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย (PTT) เรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้

๑) ด้านสังคม (SOC)	๒) ด้านเศรษฐกิจ (ECO)
๓) ปัจจัยส่วนบุคคล (PER)	๔) ด้านแรงจูงใจ (MTV)
๕) ด้านทัศนคติ (ATT)	๖) ด้านเครือข่าย (NET)

โดยมีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ ๐.๘๓๖, ๐.๔๗๗, ๐.๒๘๑, ๐.๒๔๒, ๐.๑๒๙ และ ๐.๐๗๖ ตามลำดับ และพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ในจังหวัดเชียงราย (PTT) ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย (PTT) อายุมากที่สุด คือ ด้านสังคม (SOC) โดยมีค่าผลรวมอิทธิพล เท่ากับ ๐.๘๓๖ รองลงมา คือ ด้านเศรษฐกิจ (ECO) โดยมีค่าผลรวมอิทธิพล เท่ากับ ๐.๔๗๗ และ ปัจจัยส่วนบุคคล (PER) โดยมีค่าผลรวมอิทธิพล เท่ากับ ๐.๒๘๑ ตามลำดับ ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย (PTT) มากที่สุด คือ ด้านเศรษฐกิจ (ECO) โดยมีค่าผลรวมอิทธิพล เท่ากับ ๐.๔๐๖ รองลงมา คือ ด้านสังคม (SOC) ปัจจัยส่วนบุคคล (PER) ด้านเครือข่าย (NET) และด้านแรงจูงใจ (MTV) ตามลำดับ โดยมีค่าผลรวมอิทธิพล เท่ากับ ๐.๑๑๑, ๐.๑๐๗, ๐.๐๗๖, และ ๐.๐๒๙ ตามลำดับ ตัวแปรที่มีเฉพาะอิทธิพลทางตรงแต่ไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย (PTT) คือ ด้านทัศนคติ (ATT) โดยมีค่าผลรวมอิทธิพล เท่ากับ ๐.๑๗๙

ภาพ ๕ : ภาพผลการวิเคราะห์เส้นทางที่มีอิทธิพลต่อกลยุทธ์การใช้ศักยภาพผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ในจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยเส้นทางตรง (DE), เส้นทางอ้อม (IE) และเส้นทางรวม (TE)

วิจารณ์

จากการศึกษาพบว่า กลยุทธ์การใช้ศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย มีหลายมิติซึ่งในทุกมิติส่งผลต่อศักยภาพของผู้สูงอายุทั้งสิ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ SWOT เพื่อใช้เป็นตัวกำหนดกลยุทธ์การใช้ศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ SO กลยุทธ์ที่ได้จากการรวมกันของจุดแข็งของจังหวัดเชียงรายกับโอกาสจากภายนอกออกมาเป็นกลยุทธ์ทั้ง ๓ คือ

๑) ให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องทางด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และศาสนาส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์กันในชุมชน สืบทอดกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของล้านนาซึ่งควรรักษาไว้ตลอดจนส่งเสริมการใช้ภาษาการแต่งกายของล้านนา เพื่อให้เกิดการสืบทอดตามตำนานเป็นเอกลักษณ์ตลอดไป

๒) ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำงานตามพันธกิจของชุมชน

๓) ให้หน่วยงานทางด้านสาธารณสุข จัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องอาหาร สุขภาพและอนามัย และการออกกำลังกายที่เหมาะสม จัดให้มีการพบปะกันทุกอาทิตย์ อาทิตย์ละ ๑ ครั้ง

๒. ยุทธศาสตร์ ST กลยุทธ์ที่ได้จากการรวมกันของจุดแข็งของไทยกับอุปสรรคจากต่างประเทศ ออกมาเป็นกลยุทธ์ คือ เพิ่มประสิทธิภาพ และการบริหารจัดการ พิจารณาช่วยเหลือภายใต้ข้อจำกัดของงบประมาณของหน่วยงานที่สนับสนุน เช่น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ

นวัตกรรมการใช้ศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย (สวทน.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ยุทธศาสตร์ของจังหวัด เป็นต้น

๓. ยุทธศาสตร์ WO กลยุทธ์ที่ได้จากการรวมกันของการนำเอาจุดอ่อนของผู้สูงอายุกับโอกาสจากภายนอก ออกมาเป็นกลยุทธ์ทั้ง ๔ คือ

๑) จัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก ให้ผู้สูงอายุที่มีหลานตัวน้อย ๆ มาเลี้ยงร่วมกัน

๒) จัดกลุ่มปลูกพืชผักสวนครัวแปรรูปอาหารร่วมกันในชุมชน หาเงินร่วมกัน และจัดแบ่งเงินร่วมกันตามสัดส่วน

๓) จัดกิจกรรมสันตนาการร่วมกัน เพื่อจะได้เชื่อมสัมพันธ์ไมตรี ระหว่างกลุ่มชุมชน

๔) ยกฐานะสาธารณสุขในชุมชน ให้มีหมอมากขึ้น เพื่อสามารถตรวจรักษาโรคเฉพาะทางมากขึ้น จะได้แบ่งเบาภาระของโรงพยาบาลประจำจังหวัดได้มากขึ้น

๔. ยุทธศาสตร์ WT กลยุทธ์ที่ได้จากการรวมกันของการนำเอาจุดอ่อนของผู้สูงอายุกับอุปสรรคจากภายนอกออก มาเป็นกลยุทธ์ทั้ง ๒ คือ

๑) ความช่วยเหลือควรจะครอบคลุมทั้งหมู่บ้าน ให้มาช่วยกัน โดยการแบ่งงานกันทำ

๒) หาที่เก็บวัสดุอุปกรณ์ รักษาไว้เป็นกองกลางของหมู่บ้าน หรือของชุมชนและใช้ร่วมกันทุกเรื่องไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ทำให้ทราบแนวทางการกลยุทธ์การใช้ศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงรายว่าปัจจัยทางสังคม มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อศักยภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย ซึ่งการเรียนรู้การสร้างกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาสังคม คือการสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาตนเองและสังคม ให้ก้าวหน้าเกิดการเปลี่ยนแปลง และนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ratanabandit,S.^๕ ที่กล่าวว่า การพัฒนาสังคมนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในสังคมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมในกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและคุณภาพชีวิต การที่ผู้สูงอายุได้นำประสบการณ์ องค์ความรู้และภูมิปัญญาของตนเอง มาถ่ายทอดให้แก่เยาวชนและคนในชุมชนเพื่อสร้างคุณค่าให้กับตนเองในหลาย ๆ ด้าน จะเป็นการนำศักยภาพของผู้สูงอายุมาใช้ให้เกิดความภาคภูมิใจ เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในสังคม การที่ผู้สูงอายุ

^๕ Ratanabandit,S., List Model for Research and Social Development. (Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2018)

ได้นำองค์ความรู้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน (Learning) หลายรุ่นเป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น และการนำประสบการณ์ของตนเองมาถ่ายทอด จะเกิดรูปแบบของสังคมที่เกิดความเกื้อกูลกัน เป็นนวัตกรรมขององค์กร (Innovation) เฉพาะถิ่น ทำให้สังคมเกิดความยั่งยืน (Sustainability) มีการพัฒนาสังคมไปพร้อม ๆ กัน เกิดความผูกพันและเกิดการเปลี่ยนแปลง (Transformation) ทั้งในชุมชน ในสังคม และในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ratanabandit, S. ที่กล่าวว่า สังคมจะพัฒนาต้องประกอบไปด้วย

๑. Learning การเรียนรู้

๒. Innovation นวัตกรรม

๓. Sustainability การพัฒนาที่ยั่งยืน ๔. Transformation การเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์

และแนวคิดของ Cohen and Uphoff^๖ ซึ่งได้อธิบายและวิเคราะห์การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ทางด้าน วัตถุประสงค์หรือโดยส่วนตัว และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) และแนวคิดของ Social Research Institute Chiang Mai University. (N.P.)^๗ เกี่ยวกับศักยภาพของผู้สูงอายุในการทำงาน เพื่อสังคม พบว่า ผู้สูงอายุมีศักยภาพในการทำงานและหารายได้ด้วยตนเองได้ ในลักษณะงานที่ตนถนัด ทั้งงานค้าขายและงานฝีมือ อีกทั้งยังพบว่าผู้สูงอายุ พร้อมทั้งจะทำงานที่ตนถนัดและทำงานเพื่อส่วนรวม หรือร่วมกิจกรรมเพื่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ Janjad, R^๘ ได้อธิบายถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับเด็กเป็นการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านจากผู้สูงอายุสู่เด็กและเยาวชนในท้องถิ่น และการสื่อสารเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับเด็กและเยาวชน โดยผ่านการทำของเล่นพื้นบ้าน และทำให้เด็กที่มีความสนใจที่จะรับการถ่ายทอดภูมิปัญญามีลักษณะโดดเด่นและมีแนวทางในการพัฒนาด้านอาชีพรายได้ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีรายได้เสริมจากการทำกิจกรรม และเกิดการบูรณาการแผนงานกิจกรรมต่าง ๆ

จากการวิจัยพบว่า ในจังหวัดเชียงรายมีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรสาธารณะที่ดำเนินกิจการ โดยผู้สูงอายุหลายองค์กร ทั้งชมรมเก๋าผญา ชมรมหมอเมือง สมาคมคนตีศรีเชียงราย สมาคมคนฮักเจียงฮาย และสมาคมฮักเจียงฮาย ซึ่งผู้สูงอายุได้เล็งเห็นความสำคัญของชุมชนและวัฒนธรรม จึงรวม

^๖ Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. Participation's Place in Rural Development seeking Clarity through Specifi city. World Development. 8 (3), (1980), 219.

^๗ Social Research Institute Chiang Mai University. N.P. High potential in Social work. [Online], แหล่งที่มา : <http://www.sri.cmu.ac.th>. [17 กุมภาพันธ์ 2562]

^๘ Janjad, R. Folk toys in the media base For transferring local wisdom and creating relationships between the elderly and children and youth, Pa Daet Subdistrict, Mae Suai District Chiang Rai province. (Bangkok: Chulalongkorn University, 2005).

กลุ่มกันเพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านขึ้นมา การกระทำดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thiamchan, R., Noommesri, S. and Jaitia, S.^๙ ที่พบว่า ชมรมผู้สูงอายุตำบลช่อแล เทศบาลเมือง แกนพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ มีการดำเนินการโดยใช้หลักการบริหารแบบองค์กรวม ชมรมมีการดำเนินงาน แบบมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี กิจกรรม นันทนาการ กิจกรรมเพื่อสุขภาพ และกิจกรรมเสริมรายได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rumpaviset, P., Chomphikun, C., Rumpawichet, P. and Fuchai, S.^{๑๐} ที่กล่าวว่า การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ของ ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก เพื่อให้ผู้สูงอายุใช้เป็นที่พบปะกัน และเป็นสถานที่ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการทำงานเพื่อหารายได้ให้กับกลุ่ม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mukda, W. and Kuansaman, W.^{๑๑} ที่พบว่า เมื่อผู้สูงอายุการได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องการด้าน จิตใจ เช่น การได้เข้าร่วมงานสังคม งานบวช งานแต่งงาน งานประเพณีต่าง ๆ การเข้าร่วมกิจกรรมในชมรม ผู้สูงอายุ จะทำให้ผู้สูงอายุรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดที่ดีทางหนึ่ง ซึ่งการกระทำดังกล่าว ถือได้ว่า เป็นกลยุทธ์ ในการใช้ศักยภาพของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมและ เป็นที่ยอมรับของคนรุ่นหลัง โดยไม่ถือว่าตนเองเป็นภาระ หรือเป็นคนที่ไม่มืประโยชน์ในสังคมอีกต่อไป

และยังสอดคล้องกับ Chittaphunkun, S. and Yotphet, S.^{๑๒} ที่กล่าวว่า ในการสร้างพื้นที่ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนเป็นการส่งเสริมสิทธิและคุ้มครองผู้สูงอายุในชุมชน รวมทั้งเป็นการสร้างทัศนคติ ที่ดี ต่อผู้สูงอายุและการเตรียมความพร้อมเมื่อยามเข้าสู่วัยสูงอายุทั้งในด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม เพื่อให้ผู้สูงอายุอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้นานที่สุด

^๙ Thiamchan, R., Noommesri, S. and Jaitia, S. Participation in supplementing career development to enhance the quality of life of elderly club members Muang Municipality, Muang District, Muang District, Chiang Mai Province. *Journal of Community Development and Quality of Life* 5 (3) (2017) : 506 - 514.

^{๑๐} Rumpaviset, P., Chomphikun, C., Rumpawichet, P. and Fuchai, S. Elderly Society Management of the Valley Area of Shimanato, Kochi Prefecture, Japan. *Journal of Community Development and Quality of Life* 6 (1) [2018] : 22 - 32.

^{๑๑} Mukda, W. and Kuansaman, W. 2018. Mental characteristics and situations related to the quality of life development of the elderly in Nakhon Ratchasima. *Journal of Community Development and Quality of Life* 6 (1): 1 - 10.

^{๑๒} Chittaphunkun, S. and Yotphet, S. *The image of high quality and System and service in the next decade.* (Bangkok: Chulalongkorn University, 2000).

บทสรุป

การศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ ศึกษาศักยภาพของผู้สูงอายุ เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ศักยภาพของผู้สูงอายุ เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย และกลยุทธ์การใช้ศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย โดยทุกขั้นตอนการดำเนินงานผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ทำงานแบบบูรณาการและ ทำงานเป็นเครือข่าย ทั้งพบปะและใช้เครื่องมือสื่อสาร การทำงานด้วยกระบวนการจิตอาสา ทำให้พบว่า ผู้สูงอายุ มีพลังในการดำเนินชีวิตด้วยการช่วยเหลือตนเองและพบปะช่วยเหลือกันในกลุ่มผู้สูงอายุ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเรียนรู้เป็นชมรม สมาคม ทำให้ผู้สูงอายุเกิดการกระตือรือร้น เห็นถึงคุณค่าของตนเอง การมอบรางวัลให้แก่สมาชิก การทำกิจกรรมสภากาแฟ ก็ช่วยทำให้ผู้สูงอายุมีจิตใจที่เบิกบาน รู้สึกมีคุณค่าและไม่ได้เป็นภาระให้แก่บุตรหลานอีกต่อไป และจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็น active ageing ที่เป็นกลุ่ม Key indicator ของชุมชน ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในอนาคตต่อชุมชนและสังคมต่อไป

บรรณานุกรม

- Chittaphunkun, S. and Yotphet, S. **The image of high quality and System and service in the next decade.** Bangkok: Chulalongkorn University, 2000.
- Cohen, J.M. and Uphoff, N.T.. Participation's Place in Rural Development seeking Clarity through Speci city. World Development. 8(3) [1980] : 219.
- Janjad, R. **Folk toys in the media base For transferring local wisdom and creating relationships between the elderly and children and youth, Pa Daet Subdistrict, Mae Suai District Chiang Rai province.** Bangkok: Chulalongkorn University, 2005.
- Mukda, W. and Kuansaman, W. Mental characteristics and situations related to the quality of life development of the elderly in Nakhon Ratchasima. **Journal of Community Development and Quality of Life 6 (1) [2018] : 1 - 10.**
- Prasitrattasat, S. **Project evaluation: principles and applications.** Bangkok: Fueng Fah Printing Company Limited, 2004.
- Ratanabandit,S. **List Model for Research and Social Development.** Bangkok: Mahachla-longkornrajavidyalaya University, 2018.

Rumpaviset, P., Chomphikun, C., Rumpawichet, P. and Fuchai, S. Elderly Society Management of the Valley Area of Shimanato, Kochi Prefecture, Japan. **Journal of Community Development and Quality of Life 6 (1)** [2018]: 22 - 32.

Thiamchan, R., Noommesri, S. and Jaitia, S. Participation in supplementing career development to enhance the quality of life of elderly club members Muang Municipality, Muang District, Muang District, Chiang Mai Province. **Journal of Community Development and Quality of Life 5 (3)** [2017] : 506 - 514.

Yamane, T. **Statistics: An Introductory Analysis**. Harper & Row, New York, 1976.

เว็บไซต์

Chiang Rai Provincial Statistical Office. 2017. <http://chiangrai.nso.go.th>. [๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒].

Social Research Institute Chiang Mai University. N.P. High potential in Social work [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.sri.cmu.ac.th>. [๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒]

United Nations Population Fund. 2015. An Ageing World[ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.unfpa.org/ageing> [๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒]